

**[DESPRE CREDIT] 2264 – de
Mihai Eminescu**

Fotografie de arhiva. Mihai Eminescu de Nestor Heck – 1884. Basarabia-Bucovina.Info

[SOCIETĂȚILE DE CREDIT]

Cercul înlăuntrul căruia se 'nvârtește banca e, cu toată importanța lui, mărginit. Folosul pe care băncile îl dau societărilor și tuturor consistă într-aceea că emit note pentru a mântui ordinea prețurilor și că această emisiune se face prin aceea că băncile acordă credit de afaceri cu scont, adică scontând polițe sigure. Creditul de afaceri se 'ntemeiază însă numai pe întreprinderi cari au deja un capital format. Creditul unei bănci consista în creditul biletelor ei singulare, acel al biletelor consistă în siguranța unei plăți instantanee. Prima regulă al oricărui institut de bancă este așadar ca ele să nu atârne cumva de produsul vreunei întreprinderi, ci numai de solvabilitatea cuprinsă în averea deja făcuta a debitorului. Creditul bancei nu va fi niciodată industrial, ci va fi un credit de afaceri, sau aproape exclusiv unul de poliță. A doua regulă [e]ca creditul pe poliță să fie relativ scurt, de vreme ce biletele au dreptul unei polițe a vista. Această regulă se execută prin principiul: că creditul băncii se dă pe un timp cu atât mai scurt cu cât e mai mare pericolul unei reambursări a biletelor ei. A treia regulă este că creditul băncilor trebuie să ofere cea mai mare siguranță, care se dă prin indosarea a cel puțin două case pe deplin sigure. De aceea însă și discountul băncii va căta să fie cât de mic; iar discountul mic va pune casele mari în poziția 'de a da altor case un credit ieftin, încât siguranța băncii e un avantaj pentru casele mari, care avantaj e din parte 'și un folos pentru cele mici; iar siguranța rămâne astfel fundamentul întregii [bănci]. Acționarii băncilor își au folosul în privilegiul emisiunii biletelor, care e o compensare pentru avantajele ce alții le trag.

Cum sa se formeze însă un capital pentru întreprinderi cari promet pe viitor un produs? Institutele de credit se deosebesc.

1) o comunitate de credite reale devine baza de credit real a unuia

2) o comunitate de credite de afaceri devine baza pentru creditul industrial a unuia

3) al treilea soi de institutie are în vedere creditul industrial în genere. Credit agricol 10. 40r Bănci de scont.

Bănci de credit.

Instituite de credit real. Valoarea imobilului se amanetează și se ia împrumut. Cu acest împrumut se înmulțește puterea de reproducție a imobilului. Case, moșii. La case se fac construcțiuni nouă, la moșii se gospodărește mai bine. Un prisos mic însă regulat asupra dobânzii asigură plata îndărăt a capitalului. Credit fonciar.

Principii.

1. Siguranța capitalului. Totalitatea imobilelor declară a garanta pentru datoria unuia, recunoscută de comunitate.
2. Siguranța dobânzilor. Se percep cu acelaș drept ca și contribuțiunile cătră, stat.
3. Uzúdrile. Scrisuri.
4. Plata îndărăt. Nu suma toată, ci un adaos la dobânda ordinară. Aceste adaose a tuturor debitorilor se adună într-o singură sumă și cu această sumă sau se răscumpără sau se trag la sorți obligațiunile parțiale. Obligațiunile parțiale câștigă capacitatea de a intra în comerț.

Planul plății

Societăți de scont. La începutul fiecărei întreprinderi, precum și la lărgirea ei, înmulțirea capitalului de construcție și de muncă devine grea, de vreme ce din momentul în care producțiunea începe și pân 'ntr-acela în care productul gata se vinde capitalul pus în producțiune odihnește și nu reapare decât ca dobândă cuprinsă în prețul cu care produsele se vând.

Dac' ar fi deci cu puțință de-a întrebuița acest capital,

care odihnește, înainte de-a fi replătit prin prețul de cumpărătură al obiectelor, ar fi câștig. Cu capitalul ar putea câștiga, marfa sa ar fi mai ieftină cu dobânda acestui capital.

Întrebuințarea acestui capital bătut cu cuie s-ar putea face dându-i-se credit pe vânzarea mărfii. Acest credit va avea un caracter îndoit. Credit de afaceri, adică pe poliță după formă; în sine însă credit industrial. Și, fiindcă are și caracterul unui credit industrial, nu poate fi dat prin institute de bani și de polițe, ci numai prin astfel de oameni cari știu a judeca pe deplin ce produs va avea afacerea ce ia credit, asupra căruia a avizat, după natura lucrului, sinetul. Fiindcă toți oamenii aceștia vor fi asemenea oameni de afaceri cari la rândul lor vor avea nevoie de credit, ei formează o comunitate cu scopul ca printr-un capital format în comun să dea credit întreprinderilor industriale, asigurat în garanția totalității lor. Credit de polițe. Societate de scont. Capitalii și industrii de mijloc. Iau seama la produsul industriilor pe cari le creditează. Trebuie să cunoască pe cei ce iau credit. Creditul societății va fi local. Caracterul local asigură un control reciproc. Statutele se vor modifica după împrejurări locale. Băncile scoțiene, băncile private engleze, băncile statelor americane de nord. Biletele unei bănci întemeiate pe garanția absolută a tuturor societăților societății de scont, nu vor avea niciodată un curs geograficește întins.

Institute de credit industrial. Bănci de credit. Institute de credit.

Credit mobilier

Institutele acestea de credit se întemeiază pe următorul lucru: Există o mulțime de întreprinderi cari c-un capital mai mare ar spera în o înmulțire a produsului lor, sau cari nici nu se pot întreprinde decât cu capitalii mari, dar atunci ar avea și un produs în adevăr mare.

Ele sunt formate prin prisoasele altor întreprinderi cari, prin acțiunile institutelor de credit, vor să ia parte la întreprinderi mari.

Ele funcționează luând parte cu capitalul lor la asemenea întreprinderi și dând astfel acționarilor partea lor de câștig.

Alt teren.

Prisoasele întreprinderilor pierd, prin cumpărare de acții, caracterul unui capital și se traduc în pretenție de dobândă. Valoarea ce individul o posedă e independentă de valoarea nominală a acției și e determinată prin venitul net probabil sau prin dividendă.

Prețul însă a unor asemenea acții se determină însă uneori și prin alte împrejurări decât acelea ale venitului net al întreprinderii; prețul se determină mai cu seamă prin oferta înmulțită a acției, ivită în urma unei insantane necesități de capital. O asemenea ofertă (Angebot), va apăsa prețul acțiilor adesea chiar sub valoarea lor adevărată, garantată prin venitul net probabil.

Scăderea acțiilor însă însemnează tot atât cât împușinarea averii posesorului de acții, care împușinare de avere nu e rezultatul unei împușinări a valorii.

Această împușinare e dezavantagioasă întâi pentru că atacă averea acționarului și paralizează îndemnul lui de a participa la întreprinderi. E o perturbare a ordinii creditului nemotivată printr-o perturbare a ordinii valorilor.

Misiunea institutelor de credit ar fi deci de-a împiedeca această perturbare a ordinii creditului cumpărând pe valoarea lor naturală acțiunile ce scad din alte cauze decât acelea a productivității lor și vânzând acțiunile cumpărate. Prin aceasta el devine centrul creditului industrial, precum e centrul creditului comercial.

Asemenea perturbări sunt mai dese și mai mari cu cât suma capitaliilor întrebuințate în întreprinderi pe acții e mai mare, deci un asemenea institut nu se va putea forma decât acolo unde se nasc mari și varii întreprinderi pe acții (p. 324 et sq. Lehrbuch der Volkswirtschaft). Statutele determină și aici ordinea și procederea. Dar e evident că pe nici un teren nu se cere o mai mare cunoștință a împrejurărilor, un spirit de observație comercial și soliditate.

Afaceri de bani și de credit

Schimb al unei monete pe altele.

Plăți. Cererile unei piețe corespund cu obligațiunile altei piețe și viceversa. Posibilitatea de-a acoperi cererile din loc cu obligațiunile din loc, fără ca fiecăre cerere și fiecăre obligațiune să aibă necesitate de o plată deosebită. Cumpăr cererea respectivului și plătesc cu mandatul acestei cereri.

Cont curent.

Arbitraj. Socoți între polițele diferitelor piețe acele care au cursul cel mai jos al valutei lor și plătești cu ele pentru a câștiga diferența cursului valutei deosebitelor piețe de schimb.

Accept. Creditul unei afaceri se întrebuințează ca capital prin acceptare de polițe.

Specula de bursă

Daca cineva are o sumă de bani disponibilă și vrea să opereze par comptant i se permite patru moduri de-a o plasa.

1) Cumpără polițe cu scadența în piața proprie sau în alte piețe. Dobânda până la scadență se scade din prețul poliței la cumpăratură, el discontează.

2) Cumpără hârtii de valoare și le pune de o parte. Alege mai bine o hârtie discreditată din cauze pasagere,

pentru ca mai târziu, când se suie cursul, s-o vândă.

3) Face arbitraj. Nivelează prețurile (cursurile) efectelor și polițelor din piețele europene.

4) Reportează. E o cumpărătură sub condiția răscumpărării după un termen fixat. E o altă formă mai sigură pentru prolongațiunea creditului. A cumpărat de ex. cineva un efect al statului pe timp și trebuie să-l ia și să-l plătească la lichidație. Acum sau îi trebuiesc bani, sau|| speră a vinde hârtia la lichidația proximă mai scump. Caută deci un cumpărător în numerar a hârtiei sale, sub condiția ca la lichidația proximă sau a doua el să-i revândă hârtia contra unui avantaj de dobândă (Kostgeld). La Paris acesta se cheamă report.

Are cineva de prestat efecte și cumpărătorul nu se mulțumește cu plata diferenței, ci vrea să-și aibă piesele, atuncea vânzătorul trebuie să i le procure în toate împrejurările. Dar el vânduse blanco ori a decouvert, adică fără să posedeze piesele. Trebuie să le cumpere cu orice preț. Dar cursul e foarte urcat și speculantul speră căderea cursurilor la bursă. Cumpără deci hârtia cu numerar, cu condiția ca vânzătorul să i-o răscumpere c-un preț fixat de mai nainte, ceva mai mic decât cursul actual. Diferența prețului și favorul vânzătorului în numerar și a cumpărătorului pe timp e dobânda și se numește deport. Report se plătește când e prisos de hârtii și lipsă de bani, deport când e lipsă de efecte și prisos de bani. Creditul Mobiliar din Paris are a mulțumi o mare parte a câștigurilor sale afacerilor de report.

A vinde lui B 20 acții a Băncii de Viena cu condiția ca la regularea de la ultima să i le revândă c-un preț fixat de mai nainte.

Diferența e în favorul lui A, adică acțiunile s-au suit – Deport.

Diferența e în favorul lui B, cumpărător în numerar și

vânzător pe timp, adică acțiunile au scăzut – Report 30.

Specula pe timp

Specule fixe, cu prime.

Cumperi sau vinzi o hârtie de valoare a cărei liberare trebuie să aibă loc la un timp fix contra numerar.

Lichidație, regulare, 15, 30 a lunii. Vrei să *** lichidarea, faci report.

Speculanții, zice C[o]urtois

- 1) au efecte, n-au bani
- 2) au bani, n-au efecte
- 3) n-au nici bani, nici efecte.

Aceștia au atâta [cât] să poată plăti diferența și se lasă, pe nădejdea că-n ziua lichidării cumpărătura și vânzare se vor compensa și vor avea numai diferența de acoperit sau de rambursat.

Specula pe prime o operație la care cumpărătorul își rezervă dreptul de-a anula negoțul la un timp hotărât printr-o premie plătită cumpărătorului. Prin stipularea premiei pericolul pierderii se reduce la o sumă fixă. În Paris numai cumpărătorul are dreptul de a ridica stipulațiunea prin primă.

Panica de bursă

Să presupunem că telegraful aduce o noutate alarmantă, vestea despre un atentat, o revoluție, un faliment mare, o primejduire sau așa ceva. Vestea vine luni în timpul bursei și cursurile cad repede. Capitalistul din provincie primește cursurile prin gazetă sau prin amicul său de afaceri care locuiește în piața bursei. El cade pe gânduri și-i scrie corespondentului său ca să vândă efectele depuse sau trimite numaidecât devizuri cari se oferă la bursa de marți cu

prețurile cele mai scăzute de luni. Dar, fiindcă la bursa de luni au sosit o mulțime de asemenea ordine, cursurile cad și mai mult decât luni. Bancherul nu poate vinde efectele cu prețurile limitate și cere de la clientul său noi ordine de conduită. Prin această știre, apoi prin veștile alarmante ale gazetelor, la cari bursa dă un contingent numeros, clientul cade la așa spaimă încât depeșează bancherului să vândă miercuri efectele a tout prix. Astfel miercuri sosesc o mulțime de ordine de vânzare a tout prix, se produce panica adevărată la bursă. Unul oferă sub celălalt până la un preț de batjocură. Astfel merg lucrurile până la jumătatea timpului bursei, când sindicatul face cursurile oficiale. Când acestea sunt stabilite apare haute finance și cumpără toate efectele ce le poate căpăta pe prețuri de nimic. Haute finance câștigă totdeuna. Chiar la bursă cei mai mici, cari au mai puțină experiență, cunoștințe, judecată, știri și capital disponibil sunt atrași de valuri, pe când cei mari bagă la buzunar diferențe grase. Cei de pe afară sunt jertfele principale. Căci joi cursurile se urcă repede și-și reiau vechiul lor nivel de luni. Ni s-au numit bancheri cari au păstrat pentru ei efectele clienților lor pe cursul de nimic al zilei panice. Presupunerea că multe syndicate ar fi făcut mici concesii la stabilirea cursurilor n-o voi s-o cred, de vreme ce membrii au depus jurământ.

Unii bancheri se mărginesc a primi în depozit fonduri de-ale particularilor și de-a cumpăra, adică de-a sconta cu ajutorul acestor fonduri polițe și bilete la ordin ce li se prezintă fără a renunța de-a negocia aceste valori la ocazie. Bancheri escontori.

Alții își fac ocupația principală din neguțarea valorilor comerciale cari circulează din piață 'n piață, operând mai cu seamă asupra piețelor străine și totdeuna băgând de seamă să câștige de variațiile schimbului dintre țările ce le-au în vedere. Bancheri cambiați.

Alții în genere nu operează decât asupra valorilor publice,

cumpărând sau revânzând rente asupra statului, întrepunându-se la împrumuturile făcute de guverne 37 sau în operațiile marilor companii. Haute banque.

Depozit.

Viriment. Cleon are a plăti o mie drahme lui Ireneu. Amândoi au fonduri depuse la Socles. În loc de-a lua o mie de drahme de la Socles pentru a plăti lui Ireneu, Cleon în înțelegere cu Ireneu dă ordin lui Socles să treacă o mie de drahme din creditul său la creditul lui Ireneu.

Valori, efecte, hârtii de comerț.

Bilet de ordin. Iscălit de persoana care se obligă să plătească, obligă pe aceasta și pe toți indosații.

Lettre de change. Obligă pe trassant nu pe tras[s]at

Recouvrement de traites. Schimbul de polițe.

Arbitraj.

Asupra schimbului de polițe s-au stabilit un trafic asemănător cu cel al mărfurilor, care consista în a cumpăra efecte de comerț ce sunt deprețiate pe oarecari piețe și a le revinde pe alte piețe unde ele sunt căutate. Bancherul care se ocupă special cu acest soi de operații face arbitraj, alegând hârtia ce vrea s-o cumpere și cea pe care vrea s-o vândă și schimbându-le una contra alteia.

Scont. Operația cumpărării unui bilet de ordin sau a unei polițe se numește scont, suma reținută de scontator ca dobândă, comision de încasare, se numește agio. Scontul e deci împrumut cu dobândă, dar garantat printr-un amanet care este operația comercială prin care a avut loc creațiunea hârtiei scontate. În exemplul citat mai sus, biletul sau acceptația lui Paul nu sunt simple făgăduințe; sunt în acelaș timp dovezi cari atestă că Petre, proprietar de 20000 fr. indigo, a socotit că poate încredința fără primejdie acest capital lui

Paul.

Conturi curente.

Emisiune de bilete la purtător.

Împrumut pe consemnații.

Tot bancherul e centrul unui depozit de capitalii și se bucură de încrederea unui număr oarecare de capitaliști asupra cărora exercită o influență personală.

Specula de bursă

Acțiunile industriale vechi, clasate, al căror produs e cunoscut, nu dau loc la operații de livrer, afară doar dacă cauze speciale și accidentale, ca o creștere a concesiunii, o fuziune ș.a. nu le semnaleză atenției speculatorilor. Altfel cu acțiunile cari se emit. De 'ndată ce sunt emise de către un bancher acreditat, oricare ar fi valoarea lor intrinsecă, ele au sigură o hausse, afară dacă capitalurile mobiliare n-au devenit rare. De ce? Numai și numai pentru că speculatorii de profesie au încredere în bancherul care emite acțiunile și pe care au obicei de a-l urma. Această hausse e atât de bine prevăzută încât dă loc la un fel de cerșetorie de-o speție nouă, care s-a răspândit mai departe decum și-ar închipui cineva.

O companie se fondează cu capital de 40, 50, 100 milioane, împărțit în acții de câte 500 sau 1000 de franci, de ex. pentru confecționarea și exploatarea unui drum de fier.

După termenii actului social acționarii cată să verse condeiul acțiunilor lor la patru sau cinci termene succesive. Toate acțiunile acestea se iau numaidecât al pari de către unul sau mai mulți capitaliști mari, cari varsă întâiul termen, a cincea parte bunăoară. Numaidecât acești capitaliști sunt asaltați de cereri: oameni din lumea bună, femei, diplomați, balerine, magistrați, soldați vin a solicita cu multă umilință

ba 20, ba 30, ba 100 de acțiuni al pari. Pentru o plasare serioasă oare? Au nevoie de a-și plasa fondurile? Au chiar fondurile necesare pentru a câștiga proprietatea integrală a acțiunilor pe cari le solicită? Defel. Dar știu că aceste acții se vor cota în hausse la bursă din ziua întâia, că speculatorii le vor răpi cu 50, 100, 500 franci primă, după starea pieței; că vor cumpăra cu 150, 200, 600 franci o acție de 500 franci asupra căreia nu s-a vărsat decât 100 franci care au costat numai 100 franci al pari. Deci își propune de-a vinde, de a realiza prima înaintea scadenței termenului al doilea, care silește la vărsământul a unei a doua cincimi. Cel ce solicită al pari 100 acțiuni de câte 500 franci știe foarte bine că cu 10000 franci pune mâna pe un titlu pe care pe loc îl poate vinde cu 15 ori 20 mii franci. E deci o pomană de 5000, 10000 franci pe care-l cere capitalistului sau fondatorului și, când acesta o acordă, știe el pentru ce.

În adevăr el interesează pentru afacerea sa și angajează în speculațiunea sa un mare număr de persoane cari au o poziție, ce-i pot fi folositoare, fie în opinia publică, fie pe lângă guvern, fie în Adunările deliberante. Cercul speculatorilor se întinde, e foarte greu ca capitalurile disponibile să nu fie răpite în mișcarea ce se produce: îndată capitalurile vin, uneori în adevăr pentru ca să specule, dar și pentru a rămânea la trebuință. Capitalistul cutare din provincie își retrage fondurile ce le avea depuse la bancherul său, va exige plata unui împrumut ipotecar, pentru a veni să cumpere acții de drum de fier. Compania se organizează, funcționează, întrebunțează 100 de franci de fiecare acție vărsată în casele sale și cere al doilea vărsământ. În acest moment de ordinar emisia e complinită, speculatorii, oamenii de lume mai cu seamă, dețin încă multe titluri și capitaliștii cari caută o plasare durabilă mai au și ei câte ceva. Aceștia varsă al doilea termen; între speculanți unii recurg la espediente și-l varsă asemenea. Capitalistul din provincie realizează a outrance creanțele lichide pe cari le poate avea asupra comercianților sau industrialilor din localitate; ba, la trebuință, din

împrumutător devine împrumutat și-și ipotecează. imobilul. Un număr de speculatori cari nu pot face al doilea vărsământ vând titlurile lor a tout prix sau se vând pentru ei. Se naște firește o mișcare de baisse din care cei abili știu a profita, până ce hausse își reia cursul. Aceleași oscilațiuni se nasc la orice nou vărsământ, până la liberarea întreagă a acției, care sfârșește prin a rămânea în 58 r mânilor unui capitalist serios. În măsura în care această acție are o valoare sigură speculația se depărtează de ea, o părăsește pentru alta și acția se clasează ; prețul ei se regulează prin venitul pe care-l produce. Dar câte prime câștigate și pierdute până a ajunge la punctul acesta!

[SUMAR]

pag. 1 Băncile (Notenbanken)

„ 2 Institute de credit. Credit fonciar, industrial, de întreprindere

„ 4 Societăți de scont

„ 6 Credit mobilier

„ 8 Schimb. Plăți. Cont curent. Arbitraj. Accept

„ 9 Speculă de bursă. Discont de polițe

Arbitraj Report și deport

„ 10 Vânzări in blanco ori a decouvert

„ 11 Specule de timp. Fixe, cu prime

„ 12 Panică de bursă. Haute finance

„ 14 Bancheri scontori. Cambiați. Haute banque. Depozit. Viriment

MIHAI EMINESCU

OPERA POLITICA

1 ianuarie – 31 decembrie 1881

TIMPUL

EDIȚIE CRITICĂ ÎNTEMEIATĂ DE P E R P E S S I C I U S

EDIȚIE CRITICĂ ÎNGRIJITĂ DE MUZEUL LITERATURII ROMÂNE

Coordonator DIMITRIE VATAMANIUC

Editura Academiei RSR, 1985-1989

Vol XII

Mihai-Eminescu.Ro